

bálatásaiknak történetét sajnálatos módon szinte teljes egészében a fikció körébe utalja.

PETHÓ ANITA

(*Fordította Beke Márton,*
Kalligram Kiadó, Pozsony, 2010,
616 oldal, 3590 Ft)

ÁMOSZ OZ: *Rímek életre, halálra*

Judith Butler, akinek – emberi jogi aktivista lévén – életművében magától értetődő módon követte egymást, hogy az AIDS-ben szenvedőket ért méltánytalanságok után az Izrael állam által meggyilkolt palesztin gyerekek ügyében is felemelte hangját, 2004-ben, *Precarious Life* című könyvében bejelentette az áldozatiság monopóliumának végét. Ámosz Oz *Sötétségről, szeretetről* című regényében maga is a viktimológiai felfogást képviselte – új könyvében már őszintébb hangot üt meg. A *Rímek életre, halálra* című kisregényben nyoma sincs például az olyan humanista közhelyeknek, mint a Másik iránti érdeklődés. Oz „szerzőjét”, akiről az elbeszélő harmadik személyben, de távolságtartás nélkül ír, nem a Másik élete

és története érdekli, kizárólag saját írói képzeletével van elfoglalva. A Másik kisajátítása foglalkoztatja, pillantása mögött a Másiknak kölcsönzött történetek bontakoznak ki. Mi jut eszébe, ha egy csúnya és bűdös öregemberre vagy egy hájas, visszeres lábú nőre néz? Nem az, hogy meg akarja érteni az életüket, hanem hogy – az elsődleges ellenszenvén túllépve – ki akarja nekik találni. Mindez talán szerencsésebb megoldás is, mint az álzsentség csapdája. „A zsidóknak is szüksége van *Lebensraumra*” – idézhetné Arnon Grunbergtől *A zsidó messiást*. A kisregény kontextusában csakis ironikusan hathat a fel-

olvasónő megállapítása, miszerint „az írók értik meg legjobban az emberi lelket”, hiszen a „szerző” kitalált történetei sejtetően sohasem találkoznak az igazsággal.

Tel-Avivban járunk a nyolcvanas években egy forró nyári estén; a szerző egy kultúrházba érkezik, ahol új művéből tartanak felolvasást. „Előre unja az egész – írja a borító ajánlása –, a kellemetlen bizalmaskodást, a közhelyes, ostoba kérdéseket, a tudálékos irodalomtörténész műelemzését, a felolvasást. Elkalandozik a figyelme, csak testben van jelen és rutinból válaszolgat, ám képzelete annál ak-

tívabb: a közönség soraiból talá-
lomra választott emberek köré kis
történeteket sző, s ezeket mintegy
írói nyersanyagként mérlegeli, újabb
és újabb részletekkel gazdagítja,
továbbgondolja, azaz fejben máris
egy újabb opust alkot szinte kény-
szeresen.” A „szerző” gyakran ne-
vet is maga ad a szereplőknek; a
névadás performatív aktusa nyo-
mán feltáruló fiktív történeteket
úgy írja, „ahogy egy fényképész
fotózott a dagerrotípiák korában”,
miközben „szégyen és önvád tölti
el, amiért mindenkit messziről, a
partvonal mellől figyel, mintha mind
azért léteznének, hogy ő felhasznál-
ná őket a történeteiben”.

Bár a kisregény olvasható ön-
magára reflektáló alkotásként (a
metafikciótól a metaleptikus kon-
fabulációig), az irodalomtörténész
tudálékosságának karikatúrája óva-
tosabbá teszi az olvasót a mély ér-
telmű tanulságok keresésével szem-
ben, inkább belefeledkezik a szá-
mos, párhuzamosan kibontakozó
történet szálainak kibontásába.
Hogyan végződik a „szerző” éj-
szakai kalandja a felolvasónővel,
Ráhel Reznikkel? Milyen vágyak
ébrednek Rikiben, a pincérnőben
ex-szeretőjének, a Bnéi Jehuda fo-
cicsapat cserekapusának új barát-
nője, Lucy iránt, aki második he-
lyezett volt a „Tenger Királynője”
szépségversenyen? Elment-e Simon
Perez Obadia Hazam fiának eskü-
vőjére? Miért járulna hozzá a halál

leküzdéséhez, ha az emberiség ne-
mek helyett áttérne az osztódással
történő szaporodásra? Vagy miben
tévedett Cefania Béit-Halachmi, a
Rímek életre, balúlra költője?

A regény elolvasása után, rövid-
sége ellenére is, a kívülálló hitele-
sebb képet alkothat magának az
izraeli társadalom történetéről és
összetettségeről.

BENKÓ KRISZTIÁN

(*Fordította Stöckl Judit,*
Európa Könyvkiadó, Budapest,
2010, 120 oldal, 2200 Ft)

CSENDER LEVENTE: ***Fordított zuhanás***

Csender Levente harmadik novel-
laskötetét tarthatja kezében az ol-
vasó, amely már címében is kilépni
látszik az eddigi szövegfolyamatok
főbb strukturáló, jellemző elemei-
nek köréből. A *Fordított zuhanás*
ugyanis valamiképp, bizonyos ré-
tegeiben más, úgy is mondhatnánk:
fordított. Mindenképpen érdemes
tehát egy pillantást vetnünk az
aktuális szövegek mellett a gyűj-
temények összefüggéseire is.

Az első két kötet – *Zsírnak való*
illetve *Szűnőföldem* – mind tema-
tikájában, mind pedig elbeszélői
modorában viszonylag homogén
képet mutat, Ferdinandy György
szavaival: „Egyetlen hosszú mon-